

Tentamen Geschiedenis van de Taalkunde

ATW/Universiteit Leiden/6 mei 2004

Beantwoord de onderstaande vier vragen op in totaal niet meer dan tien normaal bedrukte pagina's A4 (vijfduizend woorden). Stuur je antwoorden voor 13 mei 2004 via e-mail aan: <riny.huijbregts@let.uu.nl>. Veel succes!

Q1. De geschiedenis van de fonologische theorie in de twintigste eeuw zou je voor een deel kunnen zien als een reactie op de hoge wetenschappelijke standaards die gezet waren door de *Junggrammatiker*.

- A. Men zou kunnen beargumenteren dat vrijwel alle taalkundige stromingen die in de loop van de twintigste eeuw tot grote bloei kwamen op enigerlei wijze geïnspireerd werden door de successen van de historische taalkunde. Laat dit zien voor Saussure, Troebetskoj, Chomsky en Labov.
- B. Het artikel van Kiparsky, "The Phonological Basis of Sound Change," geeft naar eigen zeggen van de auteur een compleet overzicht van zijn visie op *Junggrammatiker*-achtige klankverandering in het kader van de fonologische generatieve theorie. Men zou kunnen beargumenteren dat er een ding ontbreekt in deze theorie: een juiste werkverdeling tussen inzichten in *E-language* en theorieën over *I-language*. Werk dit uit.

Q2. De fonologische en syntactische theorievorming liep in de jaren vijftig en zestig volkomen parallel. Het is niet ver van de waarheid om te zeggen dat de theorie van *The Sound Pattern of English* en *Aspects of the Theory of Syntax* dezelfde was, zij het toegepast op iets verschillende domeinen, bijvoorbeeld in de nadruk op cyclische toepassing van geordende regels.

A. Werk dit uit.

Sinds die tijd zijn de fonologische en de syntactische theorie gedivergeerd. Terwijl de (mainstream) syntaxis zich meer is gaan toeleggen op de theorie over derivaties en de representaties verder vereenvoudigd heeft, heeft de (mainstream) fonologie juist complexere representaties ontwikkeld, terwijl (bijvoorbeeld in de optimaliteitstheorie) de theorie over derivaties vereenvoudigd is.

B. Je zou dit kunnen zien als een logische consequentie van de verschillende plaats in de grammatica die de twee deeltheorieën hebben. Leg dit uit.

Q3. Mentalisme versus structuralisme in de taalwetenschap. Het structuralisme beschouwde taal als onafhankelijk van het menselijke organisme. Chomsky (her-)introduceerde daarentegen een mentalistische visie op taal. Dit biolinguïstische perspectief ziet de studie van taal als een onderdeel van de humane biologie. Structuralisme (niet onwelwillend jegens “behavioristische” opvattingen van taal) en mentalisme (de studie van autonome cognitieve vermogens van het menselijk brein) zijn wezenlijk verschillend in hun opvattingen over taal en taalverwerving.

- A. Karakteriseer de verschillende richtingen en laat zien dat deze stromingen historische antecedenten hebben in het Cartesiaanse rationalisme versus empirisme van de 17^e en 18^e eeuw.
- B. Geef aan waar het Chomskyaanse mentalisme en het Cartesiaanse rationalisme overeenkomen en waar ze van elkaar verschillen.
- C. De notie “taaluniversale” of *UG* heeft een totaal andere betekenis in generatieve en structuralistische benaderingen van taal. Dit kan soms tot ernstige misverstanden aanleiding geven zoals bv. de tegenstrijdige bewering dat “implicatonele universalia” geen deel kunnen uitmaken van een aangeboren *UG*. Werk dit uit.

Q4. Het generatieve paradigma ziet taal als een computationele procedure die klankvorm en betekenis van zinnen aan elkaar relateert. Deze procedure is modulair opgebouwd (fonologische en semantische componenten zijn naast de syntaxis modules van deze procedure), is taak-specifiek (principes van taal zijn niet elders, buiten taal, van toepassing) en soort-bepaald (taalbeginselen zijn genetisch gecodeerd voor de menselijke soort). Deze karakterisering geldt voor de hele ontwikkelingsgeschiedenis van de generatieve onderneming. De centrale vragen zijn en waren: (i) wat is taal en (ii) hoe ontstaat taal in het menselijk organisme (morfogenese). Maar de eis om adequate beschrijvingen van individuele talen te geven en de noodzaak om tot een verklaring te komen van het uniforme proces van taalverwerving (onder betrekkelijke schaarse en deficiente condities van taalaanbod, i.e. “poverty of the stimulus”) leiden tot spanningen in het model.

- A. Geef in algemene termen aan wat het spanningsveld is tussen verklarende en descriptieve adequaatheid van taaltheorieën en bespreek in algemene termen hoe het generatieve programma dit probleem heeft aangepakt in de drie verschillende fasen van ontwikkeling.
- B. Illustreer je antwoord met een gedetailleerde en concreet uitgewerkte empirische casus waarmee de verschillende stadia in de ontwikkeling van het model (regels > principes > minimalisme) goed getypeerd kunnen worden.
- C. Eenvoud van beschrijving (onderdeel van een “evaluation procedure” voor de selectie van de descriptief meest adequate grammatica van een taal) werd geformuleerd als een empirische hypothese voor een verklarende theorie van taalverwerving. Een “evaluation procedure” werd als het hoogst haalbare, een “discovery procedure” als volstrekt onhaalbaar gezien. Maar het probleem van eerste taalverwerving krijgt in het *Principe-&-Parameters* model een andere (betere en meer principiële) oplossing dan in het voorgaande model. Leg dit uit.
- D. Geef aan waarin het *minimalistische programma (MP)* verschilt van het *Principes-&-Parameters* model waaruit het zich ontwikkeld heeft en leg uit waarom dit radicaal derivationale model (indien empirisch juist) beter dan enige voorganger past in een biolinguïstisch perspectief (“language is a perfect solution to the problem of interface linking”). Bespreek in je antwoord ook wat bedoeld wordt met “imperfections” en waarom natuurlijke taal toch van deze onzuiverheden gebruik maakt.